

Tao is Tao

Tao is Tao

De wereld, het ego en de Weg

Jos Slabbert

© 2001 Jos Slabbert

Oorspronkelijke titels:

Tao is Tao,

The Way is Tao

Reducing the Ego - Strategies and Tips

Vertaling: Sjon van der Tol

Omslag en zetwerk: Broos&Co

Druk: BraveNewBooks

2020-1

Alle rechten voorbehouden.

Niets van deze uitgave mag gereproduceerd worden,
zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

ISBN: 978 94 640 5502 3

Uitgeverij Ka.Dag

kadag-pub@kpnmail.nl

www.uitgeverijkadag.nl

Inleiding bij deze vertaling

Taoïsme

Het taoïsme is een oude filosofische en religieuze Chinese traditie, die de nadruk legt op het leven in harmonie met Tao, het 'principe', dat de bron, de vorm en de materie is van alles wat bestaat. (We zullen zo zien, waarom deze definitie van Tao zinloos is.) In het taoïsme gaat het om de liefde voor het leven en de natuur, om het naar binnen kijken en zo je innerlijke kracht terugvinden. Taoïsme gaat over de weg van de mens, in balans met de natuur, het zonder verzet meegaan met de stroom van yin yang, over natuurlijke acceptatie en innerlijke harmonie. Taoïsme gaat uit van de ordening door de natuur en is daarom doordrongen van pacifisme. Het taoïsme kent geen interne conflicten of rivaliteit en is evenmin te vertalen in macht of machtsstructuren. Het taoïsme bestrijdt iedere vorm van absolutisme. Ander thema's die terugkomen in het taoïsme zijn het door perspectief variabel zijn van normen, de onveranderlijkheid in verandering en de afhankelijkheid van dingen.

Het geluk van de meeste mensen is afhankelijk van complimentjes en waardering die je van anderen krijgt, van wat je prestaties zijn in de ogen van anderen, van je bezittingen, van hoe je kinderen het doen, van seks, van alcohol en drugs, van het weer, van gekoesterde wensen en verwachtingen die uitkomen.

Volgens het taoïsme zijn dit slechts tijdelijke momenten van geluk en tevredenheid. Geluk en tevredenheid die op deze wijze zijn verkregen, zijn vluchtig en voorbij voordat je het

Voorwoord

doorhebt. Als eenmaal je verlangen naar iets bevredigd is, is er altijd weer een nieuw verlangen naar meer of iets anders. Dit is een van de aspecten van het lijden, zoals de Boeddha dat ooit bedoeld heeft: Het leven is een opeenvolging van on-
vervulde verlangens en dit is ook het lijden waar Jos Slabbert in dit boek vaak naar verwijst. Het taoïsme beschrijft de weg terug, terug naar de eenvoud, terug naar tevredenheid, terug naar jezelf, terug naar wat je ooit als klein kind geweest bent. Zoals Jos Slabbert zegt:

*Mensen in harmonie met Tao,
vervuld met de wijsheid van onschuld,
leven als kinderen
die wel zien wat het volgende moment brengt
en met ogen die leven geven aan alles
waar ze contact mee maken.*

(De Weg is Tao, vers 153)

Er is dan steeds minder 'moeten', totdat je uiteindelijk niets meer moet. Er is niets meer om dwangmatig naar te streven en niets meer dat je kunt verliezen. Dan ben je vrij, nergens aan gehecht, niet bang dat anderen je wat aandoen en heb je geen verwachtingen en dus ook geen teleurstellingen meer. Je bent dan bevrijd van je dwangmatige ego, wijs en zonder angst.

*De mens van Tao heeft geen angst,
want hij wandelt met Tao.*

(Tao is Tao, vers 154)

*De taoïstische wijze is nergens aan gehecht
en heeft daardoor niets te verliezen.
Hij kan niet gekwetst worden,
omdat hij leegte aanvaard heeft.*

(Tao is Tao, 78)

Maar dat wil niet zeggen dat de taoïst de verschijnselen van de wereld verwerpt, integendeel, hij maar probeert ze volledig te doorgronden, ze duidelijk te zien en ze met de grootste intimiteit te omarmen.

Een taoïst mediteert dagelijks en leeft gedisciplineerd en in eenvoud, gericht op het ontwikkelen van zijn of haar innerlijke kracht. De beoefening van de taoïst draait om ‘eenwording met Tao’ of ‘leven in harmonie met de natuur’, het vergeten van het lichaam, afsluiten van de zintuigen en het leegmaken van het hart, om zo niet-handelen (*wu wei*) te realiseren. Het belangrijke Taoïstische begrip *wu wei*, handelen zonder te handelen, lijkt op ons *laissez faire*: alles wat er is, dat mag er zijn. Toch is het geen passief achterover leunen, maar een actieve en liefdevolle levenskunst. Het is handeling zonder doelgerichtheid, of ‘gewoon’ meegaan in het proces van verandering.

*Zij in harmonie met Tao handelen niet;
zij doen gewoon wat gedaan moet worden.*

(Tao is Tao, 60)

Meegaan in de eeuwige stroom van Tao, waarin alles is zoals het is, dat is waar de wijze naar streeft. Zoals in een zen uitspraak: “Geen enkele sneeuwvlok valt op de verkeerde plek.”

Taoïsten zijn zelfstandige denkers, verbonden met het systeem van de natuur. De taoïst heeft geen regels of wetten nodig, omdat alles zijn natuurlijke loop volgt en Tao altijd voor het goede kiest. Tao heeft zelf niets nodig, omdat in het niets alles mogelijk is.

De taoïstische ethiek verschilt per school, maar over het algemeen berust ze op de volgende zeven principes: niet handelen,

Voorwoord

de natuur, eenvoud, spontaniteit en, wat de drie schatten worden genoemd, mededogen, soberheid en nederigheid. Bij het woord mededogen moet worden opgemerkt dat dit woord hier een veel bredere betekenis heeft dan medelijden; mededogen is hier een combinatie van altruïsme en barmhartigheid.

Wat is Tao?

Het woord tao (of dao) heeft zowel in de moderne als oude Chinese taal vele betekenissen en wordt door veel Chinese religieuze stromingen, zoals het confucianisme gebruikt. In de prozaïsche betekenis, betekent het de weg, het kanaal, het pad, het principe. Vanuit filosofisch standpunt wordt het symbolische gebruikt als 'de Weg' of 'de juiste levensweg'.

Tao is geen ding of substantie. Hij kan niet worden gezien, maar wel is zijn werking in de wereld waarneembaar. Hoewel hij de bron van alle verschijnselen is en een naam heeft, is hij niet iets dat bestaat. Tao is geen metafysische werkelijkheid, een object, dat je een naam kan geven. Als je denkt aan Tao als een soort ding, dan verlaag je Tao tot minder dan de werkelijkheid. Tao is geen God of een bovennatuurlijk kracht en wordt ook niet aanbeden. Hoewel er in het traditionele taoïsme wel goden voorkomen, die in tempels vereerd worden, zijn zij slechts onderdeel van het universum en zijn, zoals alles, onderdeel van Tao.

De *Tao Te Ching*, de beroemde tekst van taoïstische wijsgeer Lao Tse, begint met de bekende openingsregel:

*De Tao, waarover verteld kan worden,
is niet de eeuwige Tao.*

M.a.w. als men over Tao spreekt, dan gaat het niet over de Tao waar het over zou moeten gaan, want over de eeuwige Tao kan niets gezegd worden. Of zoals Jos Slabbert het formuleert:

*Tao is stilte,
woorden kunnen die niet beschrijven.*

(Tao is Tao, 2)

Tao is per definitie ondefinieerbaar. Om Tao te beschrijven schiet de menselijke taal tekort. Misschien is, evolutionair gezien, het menselijk brein gewoon niet in staat om Tao te bevatten en reikt Tao voorbij wat ons verstand of denkvermogen aankan. Wij zijn immers onverbrekkelijk met Tao verbonden en zoals een oud Tibetaans gezegde luidt: Een olielamp kan zichzelf niet verlichten.

Het enige wat een mens kan doen is hints geven, hints die kunnen helpen een onvolledig beeld te vormen over wat Tao zou kunnen zijn. Er zijn veel schrijvers en geleerden geweest die een poging gedaan hebben Tao in woorden te vatten en in boeken en artikelen worden dan ook veel verschillende woorden en uitdrukkingen gebruikt, die trachten Tao te vangen, maar misschien wel allemaal aspecten zijn van Tao, maar niet Tao.

Een niet volledige opsomming: De bron van de schepping, het ultieme, het ondefinieerbare en onuitsprekelijke, het onbenoembare, natuurlijk universum, het universum als geheel, de oorspronkelijke natuur, de natuurlijke loop der dingen, het Ene dat natuurlijk, spontaan, eeuwig, naamloos en onbeschrijfbaar is, de 'flow' van het universum, de universele integrale waarheid, de werkelijkheid die bestaat vóór gedachten en begrippen, een conceptueel noodzakelijke ontologische basis, de natuurlijke orde der dingen, de eeuwige naamloze, de es-

Voorwoord

sentie die het universum geordend houdt, het grote geheel waaruit de individuele elementen van het universum voortkomen en, tot slot, de onzichtbare stroom van energie die ons universum creëert. Al deze woorden zijn niet Tao.

Tao wordt ook wel beschreven in termen van de natuurlijke elementen en wordt vooral vergeleken met water. Als water is het niet te scheiden, zich eindeloos aanvullend, zacht en stil, maar uitermate krachtig en onverstoort vrijgevig.

*Tao is als stromend water,
het is zacht en schijnt door hardheid
in toom te worden gehouden,
maar toch spoelt het bergen de oceanen in.*

(Tao is Tao, 49)

Een veel voorkomende beschrijving van Tao is die als zijnde kosmische energie. De wereld is het resultaat van een spontane en voor altijd doorgaande evolutie van kosmische energie en materie, genaamd *qi* (ook wel geschreven als *ch'i*). Het qi-veld (energie) ordenen is het creëren van de dingen (materie) en de verschijnselen. (Zoals Einstein al ontdekte: energie is onlosmakelijk verbonden met massa en omgekeerd.) Maar energie is chaos ofwel zonder informatie. Er moet iets zijn dat de energie ordent en daar patronen in creëert. Dit is werking van Tao. Tao is het ordeningsprincipe, dat ordening toevoegt aan het chaotische energie veld van qi.

Maar energie ordenen is niet voldoende, want hoe ontstaan dan alle verschijnselen, die in de *Tao Te Ching* 'de tienduizend dingen' worden genoemd, in deze wereld? Daartoe wordt aan Tao naast een ordeningsprincipe ook een creativiteits-principe toegekend. Het qi-veld ordenen is fenomenen creëren. Tao ordent het qi-veld niet alleen in patronen, maar creëert ook de

verschijnselen (bomen, mensen, bergen, enzovoorts) in deze wereld, of zoals in de moderne fysica wordt gezegd, voegt er informatie aan toe. Het is duidelijk dat energie zonder dat er iets is dat ordent en creëert niets kan realiseren en geen informatie bevat. De *Tao Te Ching* zegt:

*Tao bracht het Ene (yin) voort,
het Ene bracht Twee (yang) voort,
de Twee bracht Drie voort
en Drie bracht de Tienduizend Dingen voort.*

(Tao Te Ching, 42)

Tao wordt ook wel beschreven als de cyclische natuurlijke loop der dingen, die aan de basis ligt van alle materiële verschijnselen en activiteiten in het universum. Elk fenomeen, de zon, een plant, de mens, het hele universum doorloopt een vast patroon, dat het niet zelf gekozen heeft en dat het ook niet kan wijzigen. Op dit kosmische principe en op Tao hebben wij hebben geen enkele invloed. Toch is Tao in ons allen aanwezig. De taoïstische filosofie gaat over dit cyclische denken binnen de voortdurende continuïteit in de natuur en niet over lineair denken. Dit cyclische denken contrasteert sterk met het lineaire, doelgerichte denken van de moderne mens. Daarom berust de taoïstische wijze in de natuurlijke loop der dingen en gaat daar niet tegenin.

*De Weg van Tao is loslaten,
zodat de dingen hun natuurlijke weg kunnen gaan. (...)
De wijze in harmonie met Tao,
maakt af waarmee ze bezig is
en gaat dan door met het volgende.*

(De Weg is Tao, 34)

Voorwoord

Jos Slabbert geeft in zijn tekst aan dat tegen de natuurlijke weg ingaan, alleen maar lijden veroorzaakt. Als we dit wat scherper formuleren: alle verlangens hebzucht, haat, ijdelheid, wraakzucht, enz., op deze wereld komt voort uit het niet leven in harmonie met Tao. De zin 'niet leven in harmonie met Tao' kan ook vertaald worden met 'leven met te veel ego'.

*De onwetende creëert zijn eigen kwellingen,
als ze hun verlangen, hebzucht en haat toestaan
om de verzinsels in hun geest te veranderen
in de realiteit van het lijden.*

(Tao is Tao, 79)

Als uitgegaan wordt van Tao als het ene oerbeginsel, dan is alles uit Tao afkomstig en is alles onafscheidelijk één. Zoals yin en yang, vult alles elkaar aan en zijn er geen tegenstellingen. Goed en kwaad zijn twee kanten van dezelfde medaille.

Tot slot: In de tweede regel van de *Tao Te Ching* schrijft Lao Tse over Tao:

*Zonder naam is het de oorsprong van hemel en aarde,
met een naam is het de moeder van alle dingen.*

Tao is de basis van alle dingen, maar alle dingen zijn niet Tao. Gecreëerd, begrensd, zichtbaar en definieerbaar, dat is bestaan. Ongecreëerd, onbegrensd, onzichtbaar en ondefinieerbaar, dat is Tao. Of anders geformuleerd: Tao die niet benoemd kan worden is Tao die de bron van alle verschijnselen in de hemel en op aarde is. Kunnen we hem een naam geven dan is Tao slechts de drijvende kracht achter alle verschijnselen, verschijnselen waar het benoemen van Tao ook een onderdeel van is.

De Weg

We zagen dat het Chinese woord *tao* ook wel vertaald wordt met 'de weg'. De taoïstische meesters van weleer spraken over de Weg en over het volgen van de Weg, maar spraken niet over waar deze weg heenleidt. Ze spraken niet over de eindbestemming, want de eindbestemming zorgt voor zichzelf, daar hoeven we ons geen zorgen over te maken.

Als je de Weg kent, weet je waar hij heenleidt, want de eindbestemming ligt niet aan het einde van de Weg, de bestemming is de Weg. Ieder stap en ieder moment op de weg is waar je moet zijn. Het is dus niet zo dat als je de eindbestemming bereikt, je het doel bereikt hebt. Waar je ook op de Weg bent, ieder plek is het doel. De Weg is het doel.

*Een goede reiziger heeft geen vaste plannen
En is ook niet van plan ergens aan te komen.*

(Tao Te Ching, 27)

Daarom spraken de oude meesters niet over het bereiken van verlossing, over één-worden met God, over het bereiken van de verlichting, nirwana, enz. Hun boodschap was simpel: vind de weg. Maar het wordt er niet gemakkelijker op als ze zeggen dat het een weg is zonder routebeschrijving en zonder landkaart. Er is er geen gids die je de weg kan wijzen en het is ook geen snelweg met borden. De Weg is meer een vogel die vrij door de lucht vliegt, zijn weg zoekt en geen spoor achterlaat. De vogel is weg en zijn sporen zijn verdwenen, niemand kan hem volgen. De Weg is een ongebaand pad, maar toch een pad. Het ligt alleen niet kant-en-klaar voor je, je kunt niet zomaar besluiten het pad te betreden. Je zult het zelf moeten vinden en je eigen weg gaan. Er is niemand die je helpen kan.

Voorwoord

De Boeddha ging zijn eigen weg, Lao Tzu ging zijn eigen weg, Jezus ging zijn eigen weg, maar ze kunnen je niet helpen, want jij bent Jezus niet en ook niet de Boeddha of Lao Tzu. Ieder is een uniek individu. Alleen door te gaan wandelen, je eigen weg te gaan en je eigen leven te leiden, zal je de Weg vinden.

*Zelfs niet de grootste wijsgeer,
noch je meest meevoelende vriend,
noch de diepzinnigste tekst,
kan je de weg beter wijzen,
dan je eigen geest in volledige harmonie met Tao.*

(De weg is Tao,100)

Wij zijn onafscheidelijk van Tao. Iedereen die Tao omarmt, omarmt ook de potentie van het universum. Tao omarmen is Tao worden en alles wordt duidelijk en niets kan nog deren. In het leven kunnen mensen geboren worden en dood gaan en overgaan in andere dingen, maar Tao is onveranderlijk, omdat hijzelf verandering is. Filosofisch gespeculeer over wat Tao nu werkelijk is, is veel minder belangrijk dan het leven in harmonie en overeenstemming met Tao. Over Tao moet niet worden nagedacht, Tao moet worden ervaren. Misschien is dan een antwoord op de vraag “Wat is Tao?”: “Tao is de Weg.”

Het ego, leegte en stilte

Dit zijn in de tekst drie veel gebruikte begrippen. Allereerst het begrip ‘ego’. Dat ligt gevoelig en is ook meteen een van de lastigste. Om dit begrip duidelijk te maken heeft Jos Slabbert een kort essay geschreven over het ego en hoe we daarmee moeten omgaan. Dit essay is als appendix opgenomen aan het einde van dit boek en misschien een goed punt om met het lezen te beginnen.

Een ander veel gebruikt woord is 'leegte' (Eng. *emptiness*). Leegte verwijst naar het niet bestaan van een zelf, een ego. Het ego is een idee, een geconstrueerd denkbeeld, een soort vals zelfbeeld en is een van de illusies waarin wij leven. Een concrete bestaand zelf kan en zal nooit gevonden worden. Dat geldt ook voor alle verschijnselen om je heen. Ze bestaan niet concreet of echt, maar zijn slechts een idee, voorkomend uit het vasthouden aan een zelf. (Dat de verschijnselen niet concreet bestaan, maar afhankelijk zijn van de waarnemer is overigens iets waar men in de kwantumfysica ook steeds meer achter komt.) Het 'verblijven in leegte' reikt voorbij het ego, voorbij denken en voorbij het vuur van alle emoties en is de bron voor oprecht mededogen. Zoals de tekst zegt:

*Echte goedheid komt voort uit leegte,
waar denken is gestopt
en het vuur is gedoofd.*

(Tao is Tao, 74)

De leegte is dan ook volheid. Leven in leegte is de volheid van ons bestaan ervaren.

De leegte is ook de essentie van ons bestaan. In het elfde vers van de *Tao te Ching* wordt dit prachtig verwoord:

*We voegen spaken samen in een wiel,
maar het is het gat in het midden dat de wagen doet bewegen.
We maken van klei een pot, maar het is de leegte in de pot
die alles bijeenhoudt.
We timmeren van hout een huis, maar het is de ruimte
binnen in die het bewoonbaar maakt.
We bestaan, maar het is niet-bestaan wat ons maakt.*

Voorwoord

Leegte is verbonden met stilte. Dit is geen uiterlijke stilte, zoals bijvoorbeeld in een bos of midden in de woestijn, het kan ook stil zijn op een druk station. Stilte is niet het ontbreken van geluid, maar het zijn zonder gedachten, gedachten die het ego voeden. Deze gedachten komen voort uit gehechtheid van het ego aan de verschijnselen, maar ook aan het denken zelf. Stilte reikt voorbij het ego.

*Stilte is niet de afwezigheid van gedachten en emoties,
maar het vrij zijn van gehechtheid.*

(Tao is Tao, 123)

We zijn niet in staat te stoppen met denken, en dat is een ernstige verslaving. Maar we realiseren ons niet dat we verslaafd zijn, omdat het zo normaal is. Maar juist dit dwangmatige denken verhindert ons de stilte te vinden, de stilte die onafscheidelijk is met Tao. Slechts in stilte kunnen we Tao ervaren. Leegte en stilte wordt in de tekst ook wel beschouwd als aspecten van Tao. Maar dit zijn ook maar weer woorden, want in werkelijkheid kunnen stilte en leegte alleen maar ervaren worden.

*Over Stilte kan niet worden gesproken
en ze kan ook niet worden gehoord.
Leegte kan niet worden begrepen
en ze kan ook niet worden gevoeld.
Tao is vaag en mysterieus,
maar bestaat wezenlijker
dan onze zintuigen en ons bewustzijn.*

(De Weg is Tao, 7)

Enkele opmerkingen bij de vertaling.

Dit boek bevat twee verschillende teksten van Jos Slabbert, *Tao is Tao* en *De Weg is Tao*, die elkaar aanvullen.

In deze teksten vinden we steeds drie soorten personen terug: de onwetende of dwaas, een wijs mens en de wijze.

De onwetende (Eng. *the ignorant*) is een persoon die zich nergens van bewust is en leeft voor zichzelf. Hij is onwetend wat betreft Tao. Een wijs mens (Eng. *the wise*) is iemand die zich wel bezighoudt met geestelijke ontwikkeling, religie, filosofie enz., maar geen taoïst is. De wijze (Eng. *the sage*) is iemand die leeft met Tao, handelt naar Tao, dicht bij Tao staat, leeft in harmonie met Tao of één is met Tao.

Tao, heeft geen lidwoord nodig. Er is maar één Tao, niet een Tao, en dus is 'de' in 'de Tao' overbodig. Dit geldt ook voor Leegte en Stille.

De vertaler